

sammenhøre Livet i Almuefkoled. paa ingen Maade blive trænge tilside ved dette Lovforslag. Jeg skal nævne, at jeg kender Sogneraad paa Landet som trods Lovens have undladt Mulktiring. Hvorledes de ere komne derfra, bliver deres Sag, men jeg kender navnlig eet Sogneraad, som trods Tilsynet i flere Aar har undladt at mulktire, og det har viist sig, at Skolebesøget er tiltaget, siden det undlod at mulktire. Det er min Overbevisning, at Mulktisystemet, saaledes som det nu er ordnet, ikke har det Ringeste at betyde med Hensyn til den stadige Skolegang. Enten man skal betale 3 eller 6 p, er det, naar der er Uvillie imod at sende Børnene i Skole, en Bagatel at betale Pengene, naar man derved kan unddrage sig Forpligtelsen. Jeg mener altsaa, at man kunde have glædet sig over Lovforslaget, hvis ved dette nogle af de Baand, som især have strammet Folkelivet og Almueundervisningen over Bryttet, vare bleve løste, hvis f. Ex. Skoletvangen var bleven indskrænket derhen til, at Regjeringen, hvad der ganske vist bør være den forbeholdt, paa Statens Vegne havde Tilsyn med, at Ingen opvored i Uvidenhed, og at Staten tillige, saaledes som det ærede Medlem for Thisted Amts 4. Valgkreds (Schjorring) gjorde gjældende, havde et Overtilsyn med, at der virkelig meddeltes Undervisning, men saaledes foreskrevne Regler om Maaden, hvorpaa Undervisningen skal foregaa, og om Specialiteterne er en Ordning, som jeg med andre Medlemmer er tilbøjelig til at anse for en Slags aandelig Spende-tribe. Der er blevet talt om de saakaldte Friskoler ogsaa af det ærede Medlem for Kjøbenhavn 2den Valgkreds (Brix), og efter det Syn, han har paa det Slags Ting, kan jeg godt forstaa, at han gjorde de Betragtninger gjældende, som han fremhævede. Han betragter nemlig de saakaldte Friskoler som en Slags Afslæggere eller Bodekvisite af et helt andet Skolevesen, nemlig Folkehøjskolerne, men der er den store Grundforskel imellem hans Betragtning og Betragtningen paa den Side, hvortil jeg hører, hvad jeg desværre savner Øner og Kræfter til at kunne klare rigtigt, at medens det offentlige Skolevesen er en Afslægger af det latinske Driuehus — ja det er maasse et for stærkt Ord — er derimod Friskolen og Folkehøjskolen opvoet paa national Grund; det er saa at sige en Rosenbusk, der er stude frem af de nationale Digterværker fra Aarhundredets Begyndelse. Dette paastaar jeg ligesaa bestemt, som det for et Par Aftener siden blev sagt i Fædrelandet, at det er noget Selvstændigt og Noget, hvorpaa vi kunne bygge vort fremtidige Fokkeliv. Det har desuden viist sig, at den Ordning, som er kommen tilveie gennem Afslæggere fra Latinskolen, ikke har været i Stand til at fuldstgjørelse den Tvang, som føles i Folket og navnlig blandt de Smaa. I min Barndom var Skillingen paa Landet maasse

i Virkeligheden værre, end den nu er, men hvad lærte vi da ogsaa? Vi fik Lektier for i Balles Lærebog, derfra og dertil; Læreven havde en Lamp, som han kaldte Andenlæren, og vi kunde være rolige for, at han, hvis vi ikke kunde opramse vort Pensum, ikke vilde forsumme at anvende Lampen paa vore Hingstykker. Saaledes var Skoleundervisningen i tidligere Tid, og jeg er vis paa, at der er adskillige Steder, hvor den er lige saadan endnu. Jeg skal villig indrømme, at der paa et andet Grundlag kunde være Noget i dette Lovforslag, som vistnok kunde bruges. Det kunde navnlig være meget praktisk at ordne Undervisningstiden saaledes, at det blev gjort lettere for de ældre Børn, der gaa i øverste Klasse, at møde noget oftere om Vinteren, og for de smaa Børn at møde noget oftere om Sommeren; saadanne Bestemmelser kunde vistnok med Nette gøres gjældende fra Regjeringens Side. Ligeledes kan jeg være med til at sørge for, at Lærekrafterne ikke anstreges for meget, og jeg skal gjerne indrømme, at der paa sine Steder, navnlig fra de kommunale Autoriteters Side, kan være en vis Tilbøjelighed til at spare lidt for meget paa Lærekrafterne. I den Slags Foranstaltninger vil jeg som sagt kunne finde mig, men jeg vil derimod ikke kunne finde mig i at beholde det gamle Tvangssystem i den uvidede Form, hvori det her er bragt i Forslag. Det forekommer nemlig mig ligesom det ærede Medlem for Ribe Amts 4de Valgkreds (Termansen), at vi, efter at have havt Tvang i saa mange Aar, dog ikke burde anses som modne til at faae en uvidet Tvang, og jeg kan med den bedste Villie ikke se Andet, end at der er en saadan Uvidelse i det foreliggende Lovforslag. Det er ogsaa blevet gjort gjældende, at vi burde have vor Opmærksomhed henvendt paa Udlandet, og den Betragtning gøres jo ofte gjældende af Folk fra den anden Side. Det er ganske vist, at der paa flere Steder i Udlandet er en alvorlig Stræben efter at udvide Skoletvangen; jeg og mine Kaldsfæller ere ikke saa uvidende, at vi ikke skulde vide dette, men tage vi Hensyn til, hvad der ogsaa her er nævnt, at vort Land staar udpræget som et af dem, hvor Dplysningen trives bedst, maa det vel være daarlige at med Dplysningen i andre Lande. De staa, maasse paa samme Standpunkt, hvorpaa vi stode i 1814, og paa den Tid kan det muligvis have været nødvendigt at indføre Skoletvangen hos os; ja det kunde maasse dengang have været forbundet med Fare at give Løslere løs. Nu derimod, efterat vi have haft en fri Forsatning i 24—25 Aar, at stramme de Baand, der hidtil have bundet os til en tvungen Skoleundervisning, synes jeg slet ikke lader sig gjøre, og jeg skal for mit Bedkommende sige, at jeg, naar jeg stemmer for Lovforslagets Overgang til 2den Behandling, gjør